

ják. Ez a reménye teljesült a mai napon és jómagam nagy örömmel veszek részt ezen a tisztelgő megemlékezésen. Meghatottan látom azt a megbecsülést és kegyeletet, amellyel Czetz János halála után 100 évvel az argentin katonaság emlékezik rá. Köszönetemet fejezem ki, hogy Önök nem felejtették el Czetz János fáradtságos, tiszta emberi és katonai életútját és igaz megbecsüléssel ápolják emlékét.

Ez az életút az erdélyi Gidófalvától az argentinai fővárosig, Buenos Aires-ig ívelt, viharokkal, harcokkal, megpróbáltatásokkal volt terhes. Czetz János annyi idősen, mint ma én vagyok, már a magyar szabadságért és függetlenségért harcolt és katonai tudásával, szervezőképességével, megtörhetetlen bátorságával példát nyújtott az utókor számára is. Az 1848-49-es magyar szabadságharc leverése után, amikor az önkényuralom ráborult Magyarországra és a további harc teljesen reménytelenné vált, elhagyta Európát és argentin származású felesége oldalán itt, Önöknél találta meg új Hazáját.

Én csak néhány napja vagyok Argentínában, de ez a száz éves érzelmi kötődés - az Önök vendégszereteten keresztül - engem is megérintett. Kérem a Mindenhatót, a két nép közötti barátság - amelynek szép példája a Santo Tomé és Gidófalva testvérvárosi kapcsolata - erősödjön és mélyüljön tovább!

Mindnyájunk előtt álljon példaként Czetz János életműve, mellyel mindkét Hazáját híven szolgálta. Ez alkalommal elhelyezzük a tisztelgés koszorúját, melyet nagy szeretettel hoztunk magunkkal Magyarországról.

Palotai Bálint

Juan Carlos Arias Roig kapitány Czetz Jánosról szóló megemlékező szövege következő, 2006. januári számunkban folytatódik. A spanyol nyelvről való magyarra fordítást az EÖGYKE készítette.

* * *

Bálint Tibor

József Attila

Mivel nekem elsősorban Ő a költő, sosem tudtam egyetlen jellemző sort sem írni róla. S íme az este, ezen tűnődve megjelent előttem, mint különös látomásban. Fölfordított lyukas mosófazékon ült, tenyerében fogott arcát térde közé csöngetve, amikor a külváros távolabbi gyári felől Isten lebegett oda hozzá, és meztláb talpával megérintette a vállát:

- Ismét eljöttél ide, ahol minden csupa rom, és ahol ernyőt nyit a kutyatej az elhagyott gyárudvaron?... Mi örömd telik e tájban, ahol hetvennyolc kék, ötvenkilenc zöld és kétszáznegyven fekete légy donog és cikkann át előtted felváltva, s ahol ötvenhétezer szem homok pörgött alá az imént?...

- Én gyűszűnyit mondtam, Uram... - Az körülbelül ennyi...

Attila mélyen elgondolkozott:

- A költői kép sosem ilyen pontos, de épp tétováságával, kancsalságával hivatott teljesebben átfogni birodalmadat. Egyébként én magam sem tudom, milyen öntudat kopár öröme húz-vonz, hogy e táj nem enged, és miféle gazdag szenvedés taszít ide... Az Isten pipára gyújtva mosolygott:

- Ó, te szegény, te szegény!... Látom, hogy mint ólmos ég alatt lecsapódva, telten, füst száll a szomorú táj felett; úgy leng a lelked, édes fiam; leng, nem suhan...

A költő fölnézett rá; fájón nevetett:

- Ezek a te szavaid, Uram, vagy az anyéimek?... Te utánzó engem, vagy én téged?...

Isten még mindig kedélyesen, s egy kis cinkossággal pillantott rá, miközben a füstfelhő puha pamlagként megállapodott a költő mellett, ahol kínlódó gypüket sárba száradt üvegcserepek nézték fénytelen, merev szemmel.

- Sublótomból, amely kozmosz-palotában áll, az utóbbi időkben rendkívül értékes költői képek tűntek el... Ezek már csupán amiatt is pótolhatatlanok, mert velük az anyag és a szellem világát igyekeztem egybemarkolni, hiszen öregszem, és egyre inkább érzem, hogy a költői összeggel inkább bele tudok tekinteni a földi kavargásba, mint a logika távcsővével...

- Végre az Isten is magára eszmél...

- Jobb későn, mint soha, Attila fiam...

- De miért épp engem gyanúsítasz?...

- Mert az elvont gondolatot mostanában egyedül te tudod ilyen istenien képekké átfogalmazni...

A költő megrendülten nézett maga elé:

- Átlátsz, tudom, a bűnök cifra gyolcsán, erény rongyán, bátorság, mentebőren. Vádaskodni, gyanakodni azonban én is tudok, s mindjárt meg is kérdem: miért van kő, ha nem lesz épülete? Hát nem segít a haj az alleluja?... Széthull az ember millió darabra, mint esőben a vályog kaliba?

- Ejnye! - csóválta fejét az Isten, s hátradőlt a füstgomolyra, amely a pipájából göngyölődött a tarkója alá:

- Biz' isten olyan türelmetlen vagy. Itt a pipám, szippants vagy kettőt belőle...

- Kedves vagy, de ne fáradozz! Csak isteni fogadat váslaná szám erjedt ecetje, és arcod vonásai eltorzulnának a savanyú és keserű ízekről...

- Megfigyelésem szerint az ellenkezést, a vitát még a verseidnél is jobban szereted. A magam személyét már nem is említem...

- Ne is említsd azok után, hogy plagizálással vádoltál!...

- Én ezt a szót nem említettem, de szinte hihetetlen számomra, hogy mennyei sublótomban nem volt utalás arra a vázlatok között, hogy az anyag fogalma úgy remeg át az idea ujjbegyébe, megőrizvén mégis a maga határait, mint nálad az Ódában... Ott arról szólsz, hogy a néember vérkörei, miként a rózsabokrok, reszketnek szüntelen, s viszik az örök áramot, hogy arcán nyíljon ki a szerelem, és méhének áldott gyümölcse legyen... Továbbá azt írod, hogy gazdag életet nyer a salak a vesék forró kútjain...

- Mondjad csak tovább! Végre hallok egy isteni szavalatot, amely nem mindennapi dolog!...

- Mondom is, fiam, mégpedig nem ok nélkül. Mert ha eget-földet érintő szerelemben, zengve és sikoltva ezt te fogalmaztad is meg így, azt viszont én magam már jóval előtted láttam, hogy a hideg úron holló repül át és a csend kihül. És mivel a hallásom sem épp a régi, emlékszem, hogy egy fényözönös világreggelen betű szerint azt kérdeztem magamtól: Hallod-e, csont, a csöndet? Fáradtan összekoccannak a molekulák...

József Attila ekkor fáradtan feltápáskodott; szeme, mint a legyeké, feketén és megtörten, ezernyi kis prizmából szórta a fényt; karját széttárta, majd tántorogva előrelépett:

- Azt, amit adtál, - megvan épen, vedd el! Hisz csak hitegettem magam a neveddel... Te jól tudsz engem, sorsom is jól tudod, vedd el tőlem a talentumod!...

- Csillapodj, édes fiam...

- Hogyan csillapodhatnék, amikor annyi csalódás, fájdalom után, íme már az Isten is engem vádol... Most már csak azt áruld el nékem, találkoznak-e a sínpárok a végtelenben, hogy tilalmadat megszegve összelelkezzenek?... Találkoznak-e. Uram?!...

- Attila. Attila, te hitehagyott gyermek!...

Az Isten széthessentette a felhőket, és leugrott hozzá, hogy magához ölelje, épp abban a pillanatban, amikor a világ összes mozdonyai jajgatni kezdtek, hogy aztán többé soha el ne hallgassanak...

* * *

Ozsváth Judit

Jelenben szólaló múlt

Nagy elődök nyomában Szakács Endre szórványlelkéssel

(3. rész)

Bonchida katolikus temploma valóban kívül-belül impozáns. A plébániaépület is lakható, úgy saccolom, hogy akár kétezer lelket is lehetne pasztorálni ilyen körülmények között...

- Pedig a katolicizmusnak régi gyökerei vannak itt is - veszi át a szót Szakács Endre -, erről a reformátusok birtokába került XII. századi katolikus templom árulkodik. Ez a község legrégebbi műemléke. A települést már a 12. században említik az írásos dokumentumok, legtöbbször a szomszédos Székkal együtt, ahol ekkor már királyi sóbányák működtek. *Bonchida* királyi birtok volt. Az első templom az első tatárjárás idején leégett, még ma is látszik a nyugati és déli részen egy-két kövön a pörkölődés. A tatárjárás után, a 13. század közepén Bonchida új telepeseket kapott, ebben az időben építették újra a templomot, a XII. századi falak mentén.

A XIV. század végétől kapcsolódik össze Bonchida a Bánffyakkal, Magyarország és Erdély egyik legnagyobb történelmi múltú családjával. 1233-34-ben *Bánffy Dénes* erdélyi vajda, majd nádor az 1241-es mohi csatában esett el. A család többi tagjai királyhűségükért székely ispáni rangot és birtokot kaptak. Tamás székely ispán fia, Dénes, 1387-ben Bonchidát kapta adományba Zsigmond királytól. Ezután kisebb-nagyobb megszakításokkal a család birtokolta Bonchidát.